

Dags att reda ut terminologiverksamheten

Vi på TNC brukar ju gilla att reda ut saker, särskilt begreppen. I höst kommer det dock att bli terminologiverksamheten själv som ska redas ut, när Näringsdepartementet genomför en översyn av den offentligt finansierade terminologiverksamheten i Sverige. Översynen, som ska inledas 1 oktober, väntas ligga färdig i mitten av januari. Direktivet till översynen är i skrivande stund inte klart, men TNC har redan haft kontakt med Näringsdepartementet och utredaren Ingrid Strömberg. Även Kulturdepartementet kommer att vara en part i arbetet, eftersom även Språkrådet har visst ansvar för terminologiverksamheten i Sverige. Dessutom ligger språklagen, som kommer att vara en viktig utgångspunkt för utredningen, under Kulturdepartementets område.

På TNC ser vi fram emot att få en genomlysning av terminologiverksamheten i Sverige. Vi hoppas på att översynen ska föra goda saker med sig, så att TNCs vision om en störningsfri fackspråklig kommunikation ska komma närmare.

I detta nummer av TNC-aktuellt kan du läsa om vad som hänt på TNC under våren. En betydande händelse för oss var förstås den stora konferensen Nordterm som inträffar vartannat år. Detta år hölls mötet på Island, och vi ger en kort presentation av innehållet i konferensen. Vi har dock ännu inte hunnit smälta alla intryck, så vi får säkert anledning att återkomma till Nordterm även i senare nummer av TNC-aktuellt.

TNC önskar er alla en skön sommar!

Karin Dellby

Rikstermbanken – öppnare?

Rikstermbanken har uppdaterats med nytt innehåll, bland annat med ordlistor från föreningar och privata aktörer som SIS/Stansi och Visma SPSC AB, Jämställt AB och Överenskommelsen, från Mangold Fondkommission AB och SKAGEN Foder AB. Dessutom har det tillkommit en hel del terminologi ur rapporter och föreskrifter från till exempel Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Finansinspektionen, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk och Transportstyrelsen.

Rikstermbanken är också aktuell i samband med ett Vinnova-finansierat projekt där TNC medverkar (tillsammans med Bobitek AB och Wikimedia Sverige): *Fackverket 3.0 – Fler ledstänger för länkade öppna data*. Projektet syftar bland annat till att undersöka hur terminologiska data kan göras "öppnare" och om det går att av några exempelordlistor skapa så kallade auktoriteter. Auktoriteter är listor med termer och tillhörande definitioner som kan göras tillgängliga i olika format och därefter användas i olika typer av e-tjänster och gränssnitt. Mer information om projektet finns här:
<http://bobitek.se/fackverket.html>,
<http://www.vinnova.se/sv/Resultat/Projekt/Effekta/2011-01544/Fackverket-30--Fler-ledstanger-for-lankade-oppna-data/>

Karin – med många strängar

Möt TNCs nyaste medarbetare, Karin Webbjörn, i en intervju:

Varför sökte du jobb på TNC?

Jag kände till TNC från språkkonsultutbildningen, dels genom en auskultation under första läsåret, dels genom mitt examensarbete som handlade om "brukare" – en term och ett begrepp som utretts av Socialstyrelsen i samarbete med TNC. Dessutom insåg jag under utbildningen att jag hade ett stort intresse för fackspråk, bland annat inom vård- och omsorgsområdet eftersom jag själv hade arbetat som vårdbiträde. Som språkkonsultstudent hade jag svårt att svälja klarspråksidealet med hull och hår, och saknade fackspråkliga perspektiv. Under utbildningen läste vi en kurs i terminologi, och där upptäckte jag att den terminologiska metoden var ett effektivt verktyg för att kunna lösa term- och begreppsrelaterade språkliga problem. Däremot hade jag inte formulerat någon önskan om att arbeta som just terminolog. Den kom när jag läste arbetsbeskrivningen av den tjänst jag nu har. Det var första gången jag kände att det fanns ett jobb som jag verkligen blev nyfiken på och som jag skulle kunna passa för. Jag minns att jag hoppades att TNC också skulle tycka det ...

Varför blev du språkkonsult?

Mitt intresse för språk har alltid funnits, både för hur det konstrueras, för litteratur och som uttrycksmedel. Länge var det intresset så självklart att jag inte ens reflekterade över att jag hade det. Det som lockade med just språkkonsult-

utbildningen var att jag skulle få studera det svenska språket på olika nivåer, från fonem till pragmatik, och utifrån olika språkvetenskapliga synsätt. Men jag visste inte så mycket om hur själva yrkesutövandet kunde se ut konkret. Jag hade en övertygelse om att yrkeskåren inte kunde ha annat än goda framtidsutsikter. Vi lever ju i ett informationssamhälle som ställer höga krav både på de som producerar information och de som ska ta till sig den. En annan sak var också tydlig; det fanns utrymme för mitt engagemang för demokrati och medborgerliga rättigheter i språkkonsultyrket.

Hur ser din bakgrund ut?

Jag bestämde mig för att byta yrkesbana i 30-årsåldern, och hade fram till dess haft fullständigt fokus på musikstudier och arbete som musiker – med många fina musikaliska upplevelser på jazzklubbar, på teaterscener och som sångpedagog, men också en hel del slit som tyvärr tog kål på min lust och motivation. Jag tillhör numera den kategori människor som inte kan se något häftigare än att vara kvar länge på samma arbetsplats. Och nu är jag musiker på fritiden – det passar mig mycket bättre.

Nordterm 2015

I början av juni hölls Nordterm 2015 på universitetsområdet i Reykjavik. Konferensen arrangerades denna gång av Árni Magnússon-instituttet for islandske studier och samlade drygt 60 deltagare.

Nordterm, det nordiska nätverket för terminologi där alla nordiska terminologiorganisationer ingår, ordnar vartannat år den här konferensen som hålls i något av de nordiska länderna. I år hade konferensen temat "Forvaltning af fagsprog i samfundet. Hvem har ansvaret? Hvem tager ansvaret?".

Första dagen höll TNC en grundkurs i terminologilärans metoder och principer, följt av en workshop, som leddes av TNC och DANTERM-centret. Workshopen gick ut på att olika språkgrupper tog sig an begreppen "kaka" och "tårta" med underbegrepp utifrån vad vi lägger in i begreppen i danskan, finskan, norskan och svenskan. Det var slående hur olikt vi ser på de här begreppen i de nordiska länderna.

Under själva konferensen bidrog TNC med två föredrag: båda handlade om samarbete mellan terminologer och informatiker, hur terminologerna kan medverka så att process-, begrepps- och informationsmodeller blir terminologiskt konsekventa och följer det vedertagna fackspråket. TNCs två föredrag låg i ett block som inleddes med liknande erfarenheter från Finland och avslutades med svenska Socialstyrelsen, som TNC har samarbetat med i arbetet med att arbeta fram olika typer av modeller för hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Proceedings från konferensen kommer att ges ut av de isländska arrangörerna. (se <http://www.nordterm2015.is/>).

Språkrådsdagen 2015

Vad får man kalla varandra? Vad är ett inkluderande språk och hur använder man det? Finns det tillfällen när inkludering i stället innebär exkludering? Under Språkrådets årliga konferens Språkrådsdagen presenterades olika perspektiv på temat inkluderande språk – ett tema som inte bara är aktuellt inom språkvården utan i hela samhället. Idén om inkluderande språk har sitt ursprung i klarspråk. Karin Milles, moderator för dagen, presenterade det som en trend i samhället, som kan kopplas till politik och identitet. Trenden märks även i andra länder, bland annat i Storbritannien och Kanada, där man talar om *inclusive language*.

Mats Landqvist från Södertörns högskola talade i sitt föredrag bland annat om olika benämningspraktiker:

- Benämningar som kontinuerligt byts ut eftersom de får en negativ laddning. Ett exempel är *utvecklingsstörd* som ersattes av *handikappad* som senare ersattes med *funktionshindrad*, som numera är avrått av Socialstyrelsen till förmån för *person med funktionsnedsättning*.
- Benämningar vars betydelse omförhandlas och resignifieras. Det innebär att ett negativt laddat ord ges en ny positiv eller neutral betydelse ofta av den gruppen som blir benämnd. Från att ha använts som skällsord används till exempel numera *bög* i uttryck som "stolt bög". Ordet *bög* likasom ordet *flata* har alltså resignifierats, något som skedde under 80-talet av gayrörelsen.
- Benämningar som skapas eftersom det finns luckor i språket. Att vi börjar använda ett ord som *transperson* ('person vars juridiska kön, biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck inte sammanfaller') gör att vi får behov av benämningen *cis-person*, vilket står för en person vars juridiska kön, biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck hänger ihop.

Ett sätt att använda språk på ett inkluderande sätt är att lyfta fram handlingen hellre än benämningen. Ett aktuellt exempel är verbet *rasifiera* som belyser själva handlingen att utöva rasism mot någon, till skillnad från substantivet *ras*, som snarare betecknar ett statistiskt tillstånd.

Att språk och identitet är nära sammanflätat, visade författaren **Ann-Helén Laestadius** exempel på i sin berättelse om erfarenheterna av att vara same utan att kunna det samiska språket. Hon tillhör "den förlorade generationen", ett uttryck som syftar på de barn som aldrig fick möjlighet att lära sig samiska av sina föräldrar, eftersom de i nomadskolor med hjälp av hot och bestraffningar fick veta att det enda tillåtna språket var svenska.

Ett annat perspektiv på företeelsen inkludering gav **Ingela Holmström** i sitt föredrag. Hon menade att döva och personer med hörselnedsättning snarare kan uppleva exkludering i miljöer anpassade för hörande, när inte rätt hjälpme-

del och god ljud- och ljusmiljö finns. Hon underströk att en döv person eller en person med hörselnedsättning trots hjälpmedel och god miljö aldrig kan höra som en hörande, att teckenspråket är modersmålet och svenskan ett andra-språk, liksom att en hörande alltid kan lära sig teckenspråk men inte vice versa. Hon ställde också frågan: för vems skull sker inkluderingen, den hörselskadades eller den hörandes?

Konferensens sista föredrag hölls av författaren och SFI-läraren **Sara Lövestam** och doktoranden **Johanna Prytz**, Stockholms universitet, utifrån boken "Grejen med verb" och temat "Att förklara grammatik så att alla hänger med". Hur kan man inkludera läsaren i ämnesområden som är okända eller vid en första anblick kan verka tråkiga? Ett av Sara Lövestams knep är att göra känslomässiga kopplingar i förklaringar och resonemang, vilket enligt hennes erfarenhet ofelbart väcker intresse hos läsaren eller åhöraren.

Språkrådsdagen 2015 var intressant och välorganiserad, med föredragshållare som angrep ämnet inkludering utifrån olika perspektiv. Som språkkonsult och nyanställd terminolog på Terminologicentrum saknade jag dock ett fackspråkligt perspektiv. Det finns olika behov av benämningar i allmänspråket mot i fackspråket. Och man tar hänsyn till andra språkliga aspekter när man väljer eller skapar en benämning för fackspråk än för allmänspråket.

Vi på Terminologicentrum tar med oss detta angelägna och intressanta tema, och diskuterar vidare hur vi som terminologer förhåller oss till inkluderande språk.

Tre olika språkvårdspriser delades också ut under Språkrådsdagen:

Klarspråkskristallen, priset för ett klart och tydligt myndighetsspråk, gick till Västra Götalandsregionen för ett förtjänstfullt och föredömligt klarspråksarbete som kan inspirera andra.

Minoritetsspråkpriset för goda insatser i arbetet med minoritetsspråk i Sverige gick till Sadeta Murić för hennes arbete med att stärka flerspråkiga barns och elevers mångkulturella identitet.

Erik Wellanders pris för språkvårdsforskning gick till Caroline Liberg, Uppsala universitet, för hennes forskning om skolans läs- och skrivundervisning.

Karin Webbjörn

Hugo Bergroth-dagen 2015

När mottagarna av årets språksporre, humorgruppen KAJ, framträdde på Hugo Bergroth-dagen (på Hanaholmen utanför Helsingfors) förstod jag inte mycket. Lite bättre gick det när Pamela Granskog under rubriken "Fö vii talar tu så dee?" talade om sina språkliga val som österbottning och nylänning. Jag, som talar sverigesvenska, lärde mig mycket av dessa talare av finlandssvenska, bland annat att "mitt" språk är så mycket mer än jag tror.

Språkvårdsdagen är ett årligt återkommande evenemang som anordnas av Hugo Bergroth-sällskapet i nära anslutning till Hugo Bergroths födelsedag den 18 maj 1866. Bergroth var lektor i svenska vid Helsingfors universitet och hans arbete, särskilt boken *Finlandssvenska –Handledning till undvikande av provinsialismer i tal och skrift* har haft stor påverkan på finlandssvenskan.

Överlag var det en späckad och mycket lärorik dag, full av kompetenta talare som tillsammans täckte ett vitt spektrum av språkrelaterade ämnen, allt under titeln "Språkets byggstenar".

Mottagaren av årets språkpris, författaren och översättaren Mårten Westö, delade med sig av knep han använder, och Jannika Lassus, lektor vid Svenska handelshögskolan, berättade om undervisning i översättning och skrivande för icke-språkvetare. Särskilt kul var det att man inkorporerat pecha kucha-föredrag i programmet. Denna ursprungligen japanska modell går ut på att man använder exakt 20 bilder som visas i exakt 20 sekunder vardera vilket resulterar i ett 6 minuter och 40 sekunder långt föredrag som, precis som man kan ana, blir mycket koncist men också ofta kåserande och underhållande. Nämda Pamela Granskog behärskade, liksom Katarina von Numers-Ekman som talade om att "bala taklänges", formatet till fullo. Underhållande var också Sara Lövestam som pratade om sitt författarskap och alternativa sätt att undervisa och skriva om grammatik på, där bland annat Stålmannen har en central plats. Trojkan Ann-Marie Malmsten, Nina Martola och Mona Forsskåhl diskuterade språkets byggstenar och informationsdynamik, vilket kom att handla en hel del om terminologi i lagstiftning (och vandrande pinnar med passbehov). Det blev ett bra underlag för mitt eget avslutande föredrag. Jag hade passat på att djupdyka i TNCs publikation "Ord och uttryck" och tagit fram godbitar relaterade till termskapande och termval, till exempel lämplig termlängd (i stavelser räknat) eller skapandet av ett motsatsord till *slutända*. "I sig själva nog", titeln på föredraget, hänförde sig till termernas karaktär: när man kan dem är de självklara och då behövs inte mycket mer. Eller som Mårten Westös citat av Canetti: "Man måste sluta innan man sagt allt."

Mer om Hugo Bergroth-sällskapet finns på <http://www.hugobergroth.fi/hem/>.

Henrik Nilsson

Begripa begreppsanalys!?

Några av seminariedeltagarna: från vänster Karin Dellby, Karin Webbjörn, Stefano Testi, Anita Nuopponen, Åsa Holmér, Peter Svanberg, Annika Asp. Foto: Henrik Nilsson

Inom olika teoretiska discipliner används ofta begreppsanalys som metod. Och i praktiskt terminologiarbete utgör begreppsanalys det mest centrala redskapet. Vilka olika metoder för begreppsanalys finns och används i dag i olika sammanhang – och vad kan de ha för relevans för varandra? Den 17 mars hölls ett forskarseminarium för att svara på de frågorna, på Ersta Sköndals högskola i samarbete med TNC. Anita Nuopponen, känd forskare inom terminologiområdet, hade bjudits in från Finland för att berätta om hur hon jämfört terminologisk begreppsanalys med metoder som används för begreppsanalys inom företagsekonomi och vårdvetenskap.

I ett terminologiskt arbete definierar man begrepp i relation till andra närliggande begrepp inom ett visst fackområde genom att analysera de kännetecken som särskiljer begreppen från varandra. Inom vårdvetenskapen däremot utgår man oftast från ett begrepp isolerat och beskriver det utifrån synonymer, när-synonymer, homonymer, etymologi och även betydelser inom helt andra fackområden. Anita medgav i sitt föredrag att hon först känt sig kritisk inför dessa andra begreppsanalysmetoder, men insåg att hon som forskare måste vara öppen och undersöka vidare. Tanken för henne är att kunna utveckla den terminologiska metoden för begreppsanalys så att den kan användas även inom forskning.

Anita menar, utifrån sin analys, att ingen av dessa andra begreppsanalysmetoder verkar ha en lika fullfjädrad uppsättning teoretiska verktyg som den ter-

minologiska metoden har. Klassificeringen och beskrivningen av metabegrepp framtagna inom terminologivetenskapen och i terminologiarbetet erbjuder såväl forskare som terminologer mer konkreta verktyg än de ospecificerade "method of thinking" som den gängse litteraturen inom forskningsmetodologi kan erbjuda.

Anitas genomgång kommenterades av två personer från Ersta Sköndals Högskola. Det blev en del metoddiskussioner, och slutsatsen blev att seminariet var viktigt och kan bidra till att öka förståelsen för och kännedomen om varandras metoder. Förhoppningsvis kan det bli uppföljningsseminarier så småningom.

Se <http://rauli.cbs.dk/index.php/lspcog/article/view/2970> för den första av Anitas tre artiklar som beskriver hennes jämförelser.

Facktermer är modellen!

Linus Salö (till vänster) och Michael Cimbritz (till höger) diskuterar svenskan i den högre utbildningen. (Foto: Henrik Nilsson)

Det svenska fackspråkets användning i högre utbildning var ledstjärnan när TNC ordnade ett seminarium för Terminologifrämjandets medlemmar den 1 april. Idén var ursprungligen att uppmärksamma Michael Cimbritz (biträdande universitetslektor vid Institutionen för kemiteknik vid Lunds tekniska högskola) kandidatuppsats i svenska. I sitt föredrag beskrev han hur han i uppsatsen undersökt hur facktermer introduceras och förklaras i populärvetenskapliga avhandlingssammanfattningar. Analysen av facktermerna har strukturerats i form av en modell, facktermsmodellen, där för- och nackdelar med olika introduktions- och förklaringsmodeller beskrivs.

Utifrån Cimbritz beskrivning kom temat på seminariet att vidgas till att omfatta svenskans användning i högre utbildning. Linus Salö, forskare vid Stockholms universitet, berättade om varför "domänförlust" är ett problematiskt begrepp och att varningsropen kanske är förhastade. Hans studier av talad och skriven kommunikation vid olika institutioner har bland annat visat att svenska visst används. Ett trettiotal abonnenter hade samlats för att höra på de två föreläsarna och presentationerna följdes av en livlig diskussion. Michaels uppsats finns på <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:732041/FULLTEXT01.pdf>.

Har du idéer om vad vårt nästa seminarium bör handla om – hör av dig till oss!

Redovisning – språket och svenskan

Och så stod jag där igen. Lika nervös som alltid, fast det säkert var tionde gången som jag skulle hålla i just denna kurs. Jag vet att första mötet alltid är viktigt. Någon har sagt mig att det intryck jag lyckas förmedla under de första 30 sekunderna kommer att prägla de resterande 44 timmar, 59 minuter och 30 sekunder som jag och de 120 studenterna kommer att mötas under denna kurs. Det känns ju tryggt att veta. Det är då jag inser hur viktigt det är att jag i alla fall talar det språk som förhoppningsvis efter bara ett par föreläsningar kommer att vara även studenternas. Jag menar då det fantastiska språket redovisning. För givetvis pratar jag svenska.

Denna kurs i redovisning är för många studenter den första kurs de läser vid universitet eller högskola. De är lite vilsna i sin nya roll. Det är då ytterst viktigt att studenterna åtminstone förstår grunderna i det som sägs. För mig som undervisar är det angeläget att studenterna får med sig de svenska termerna. Sverige är ett litet land, men merparten av de studenter jag utbildar kommer i huvudsak att vara verksamma på den svenska arbetsmarknaden. De bör då kunna prata redovisning med såväl arbetskamrater, leverantörer, kunder, skatteverk med flera och då använda och förstå de svenska termer som finns.

Alla tycker inte att redovisning är världens mest spännande ämne, även om jag nu själv råkar vara av den åsikten. Ska jag kunna väcka de mindre entusiastiska studenternas intresse måste jag försöka göra ämnet "roligt". Mitt eget engagemang räcker inte alltid till. Jag använder mig då av det svenska språket på ett lite underfundigt sätt för att se om studenterna är vakna. Har jag lyckats kan jag efter någon minut som belöning höra spridda, lite halvkvävda skratt och ett mycket dovt mummel. "Menade hon verkligen vad hon sade?" Eller: "Nu blev det väl i alla fall fel?" Dessa små "improviserade" händelser skulle jag aldrig lyckas med på något annat språk än mitt modersmål, svenska. Jag skulle inte känna mig säker i min roll och våga göra dessa utsvävningar.

Vid undersökningar om hur undervisning fungerar då den sker på engelska i stället för svenska har det framkommit att mycket av själva kommunikationen sker på ett annat språk än engelska. Svenska studenter pratar svenska med varandra och föreläsare, mellan och innan föreläsningar. Om föreläsaren tappar ett ord eller uttryck tar hen hjälp av svenska studenter som går in och "tolkar". Även studenter från andra länder pratar sitt modersmål med varandra. Alltså får alla studenter därmed inte samma möjligheter.

Som framkommit av dessa rader finns det enligt mig ett antal argument som talar för att man åtminstone på grundkurser vid universitet och högskolor bör bedriva undervisning på svenska.

Fredrika Askenmalm (universitetsadjunkt i redovisning vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping).

Notiser

Städordlistan

TNC 105 har sett dagens ljus. Det är *Städteknisk ordlista* som kommit ut i ny upplaga. TNC började samarbeta med branschföreningen för städföretag i Sverige för över 30 år sedan, och den första versionen av ordlistan kom 1982. Nästa utgåva, som kom ut 2002, sålde slut under förra året. TNC och Städbranschen Sverige beslöt därför för en tid sedan att trycka ordlistan igen. I samband med det har vi gjort några ändringar. Vi har till exempel tagit bort ett antal termposter som inte längre är aktuella. Av dem är bara ett fåtal kopplade till själva städningen, till exempel *ask-behållare*. De allra flesta föråldrade termer hade med organisationen av städarbete att göra, till exempel *patrullstädare* och *arbetande förman*, yrkesbenämningar som inte längre är aktuella.

Men *Städteknisk ordlista* är bara en del av det samarbete som har startats mellan TNC och Städbranschen Sverige. Det långsiktiga målet för oss är att tillsammans skapa en ordlista i elektroniskt format som dels kan uppdateras kontinuerligt, dels kan bli lättillgänglig för användarna.

Ny styrelse för TNC

Vid TNCs årsstämma den 8 maj beslutades det om förändringar i styrelsens sammansättning. Ingegerd Dirtoft, som varit ordförande sedan 2007, ersätts av Anna-Lena Bucher som tidigare var TNCs vd. Andra nya i styrelseledamöter är Stina Wallström från Teknikföretagen och Anneli Rafiq från Swedish Standards Institute (SIS).

Öppet hus på TNC

I början av detta år bjöd TNC in till öppet hus. Det besöktes av ett femtiotal intresserade deltagare, varav några var kända ansikten men många var nya för oss. Besökarna fick en rundtur genom TNCs lokaler där de bjöds på information om TNCs historia och våra pågående projekt. Vi berättade också om hur fackspråk förhåller sig till allmänspråk och gav en kort introduktion till terminologiläran. Dessutom visade vi vårt bibliotek, vårt kartotek och förstas vårt viktiga "fönster mot världen": Rikstermbanken. Det var en trivsamt eftermiddag med många intressanta samtal och möten. Vi tackar alla besökare och hoppas att vi snart får anledning att träffas igen.

EAFT

Europeiska terminologiföreningens styrelse, där TNCs Henrik Nilsson är ordförande, hade sitt första styrelsemöte i Bryssel i slutet av juni. Förutom administrativa frågor om uppdatering av stadgar och liknande ägnades mötet åt planeringen av föreningens 20-årsjubileum 2016. Firandet kommer att äga rum i samband med den åttonde världskonferensen i terminologi i Luxemburg under hösten 2016. Kanske blir det också lite andra överraskningar under året – följ arbetet på www.eaft-aet.net.

EurTerm – ny terminologiportal för EUs översättare

I samband med TNCs besök på Europeiska kommissionen förevisades den nya interninstitutionella terminologiportalen EurTerm. Den kommer snart att tas i internt bruk av översättare och terminologer inom EU-institutionerna. Förutom en hel del nyttigt material och länkar till det interna sökverktyget Quest och externa referenser bygger varje språk upp en egen wikisida för terminologidiskussioner. Det finns också ett register över experter inom och utom EU som översättarna kan konsultera. Mer information finns på <http://termcoord.eu/2014/01/eurterm-now-new-termcoord-terminology-portal/>

TNCs kurser och seminarier under hösten 2015

Till hösten står följande kurser på programmet på TNC, i våra lokaler i Solna:

- **Skrivregler och språkvård.** Heldagskurs om skrivregler för svenska och om fackspråklig språkvård.
Kursdatum: 10 september 2015.
- **Engelska skrivregler.** Halvdagskurs om skrivregler för engelskan.
Kursdatum: 11 september 2015.
- **Grafiskt men också språkriktigt.** Halvdagskurs om att klara konflikten mellan det grafiska och det språkriktiga.
Kursdatum: 11 september 2015.
- **Red ut begreppen!** TNCs grundkurs i terminologi.
Kursdatum: 28 augusti och 22 oktober 2015.
- **Det är en definitionsfråga!** Fördjupningskurs i konsten att definiera.
Kursdatum: 23 oktober 2015
- **Ordlusta.** Heldagskurs om att göra en ordlista
Kursdatum: 20 januari 2016.

Några av kurserna erbjuds även som paketslösningar:

- Red ut begreppen + Det är en definitionsfråga
22 + 23 oktober 2015
- Skrivregler och språkvård + Grafiskt men också språkriktigt + Engelska skrivregler
10 + 11 september

På TNCs webbplats kan du läsa mer om [höstens kurser](#).

TNCs webinarier med SFÖ under hösten 2015

Under hösten ordnar TNC även webinarier för SFÖs medlemmar. Mer information om dessa webinarier finns på [SFÖs webbplats](#).

- IATE och Rikstermbanken – två viktiga resurser för översättare
Datum: 7 september 2015.
  - Översättarens terminologiska ansvar, del 1
Datum: 27 oktober 2015.
  - Översättarens terminologiska ansvar, del 2
Datum: 17 november 2015
-

Terminologifrämjandet

TNCs abonnenter är med i [Terminologifrämjandet](#). Som abonnent får man bland annat rabatt på TNCs ordlistor och möjlighet att ställa frågor till term-tjänsten. Dessutom blir man inbjuden till seminarier om terminologiarbete och fackspråk som TNC arrangerar.

Ett stort abonnemang kostar 7 980 kronor (exkl. moms) per år och ger nio timmar av TNCs tid. Tiden kan bland annat utnyttjas till

- termfrågor
- textgranskning
- strukturering av terminologisk information
- medverkan vid interna terminologidiskussioner.

TNC kan också komma till interna möten och informera allmänt om fackspråk och terminologiarbete.

Termfrågor

Som abonnent i Terminologifrämjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under den här rubriken redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig. Fler frågor och svar hittar du på [TNCs webbplats](#).

Fråga: Ska värden som anges i form av bokstäver, t.ex. "n", skrivas med kursiv eller rak stil?

Svar: De bör skrivas med kursiv stil, särskilt i ekvationer och formler. Då följer du rekommendationerna i våra skrivregler (TNC 100), och i internationell standard om att variabler skrivs med kursiv stil. Matematiska konstanter och uttryck som sin, cos, tan, ln, lg, exp, liksom tal uttryckta med siffror, skrivs dock med rak stil, medan vektorer helst skrivs i fet, kursiv stil.

Fråga: Jag är frilansjournalist och arbetar för olika populärvetenskapliga tidskrifter. Just nu håller jag på med en artikel om andra världskriget och har stött på en engelsk flygplansterm: *hedgehopping*. Det används om ett flygplan som snabbt ändrar höjd för att kunna landa i ojämn terräng. Finns det någon svensk term för detta flygsätt?

Svar: Vi har hittat flera belägg för att *hedge-hopping* inom flygteknik är ett slanguttryck som på svenska motsvaras av *lågsniffning*. Verbet är *hedge-hop*, på svenska *lågsniffa*.

Fråga: Jag vore tacksam för era synpunkter på när man ska välja ordet *klubbstämma* i stället för *årsmöte*. Klubbmöte betraktar jag som vilket möte som

helst i en klubb, medan klubbstämma bara kan betyda årsmöte. Vad ska vi välja för de möten vi har i vår klubb?

Svar: Om ni vill vara tydliga så använder ni *årsmöte* för det årliga mötet och *klubbmöte* för övriga möten (så har ni samma efterled, *-möte*, i båda fallen). *Årsmöte* kan ha synonymen *föreningsstämma* eller bara *stämma* (enligt Nationalencyklopedin).

Fråga: Har TNC stött på *nudging*? Det står ungefär för det att puffa, knuffa, påverka någon i en viss riktning utan att de som påverkas är medvetna om det. Så har vi fått ordet förklarat för oss av några som nu ska göra ett radioprogram där *nudging* förekommer. Inslaget handlar om en rapport som beskriver "vänliga knuffar i grön riktning". Vi skulle alltså behöva ett uttryck som beskriver just den användningen: "gröna knuffar eller puffar", kanske. Men ordet används mycket i annan vetenskap, t.ex. på hälsoområdet, så en övergripande översättning av *nudging* vore ju bra att ha.

Svar: Våra förslag är *puffning*, och (få en) *puff* och *puffa* (någon) beroende på sammanhang.

Nudging används i engelskt allmänspråk i både direkt och överförd betydelse. Det fackspråkliga begreppet "nudging" kommer ursprungligen från beteendevetenskap, och har i svenskan använts i flera år, t.ex. så här: "Att ge människor 'en mjuk puff i rätt riktning' mot ett hälsosamt val, så kallad 'nudging', diskuteras och prövas nu i flera andra europeiska länder."

Begreppet "nudging" handlar alltså om en sorts verktyg för att främja beteenden som är till nytta för individer eller samhället som helhet som tillämpas av beslutsfattare för att öka effektivitet av policy och styrmedel.

Fråga: Hur benämns "ständigt återkommande kort, häftig och ofrivillig ryckning" på svenska: *tics* eller *tick*? Och hur är böjningen?

Svar: Om det är den medicinska termen du är ute efter så rekommenderar vi ordformen *tick* på svenska framför *tics*. Och den böjning som är bäst är "ett tick, ticket, flera tick, de där ticken". Däremot vet vi att ordformen *tics* ofta förekommer i allmänspråket. Där används det också ibland i överförd betydelse för att svepande benämna en (o)vana vi har: "Det har varit ett tic, en tvångshandling, ett specialintresse eller vad du vill kalla det."

Fråga: Vilket genus brukar *paraffin*, *aceton* och *fotogen* ha i tekniska sammanhang?

Svar: T-genus, alltså *paraffinet*, *acetonet* och *fotogenet*. Flerstaviga materialnamn och kemiska ämnesnamn med betonad slutstavelse, till exempel *-in*, *-on* och *-en* som i dina fall, bör enligt TNCs Skrivregler för svenska och engelska och Kemisamfundets nomenklaturutskott ha t-genus. Kemiska ämnesnamn som slutar på *-ol*, *-ik*, och *-os*, bör däremot ha n-genus, till exempel *alkoholen*, *arseniken* och *glukosen*.

Bok- och lästips

***Handbook of Terminology (vol. 1)* Kockaert, Hendrik & Steurs, Frieda (red.)**

Denna lärobok i terminologi innehåller ett stort antal artiklar om terminologiteori och praktiskt terminologiarbete fördelade på fem rubriker: "Fundamentals for term base development", "Methods and technology", "Management and quality assurance (QA)", "Case studies" och "Language and terminology: Planning and policy". TNC har bidragit med två artiklar: en om extensionella definitioner och en om typer av terminologiprojekt.

Amsterdam: Benjamins, 2015. 539 s. ISBN 978-90-272-5777-2

***LSP Lexicography (Hungarian Lexicography III)* Muráth, Judit (red.)**

Denna antologi ger en överblick över ungerskt facklexikografiskt arbete. Bidragen är skrivna på tyska eller engelska. Särskilt intressant är artikeln "Terminology in support of LSP lexicography" av Márta Fischer.

Budapest: Akadémiai Kiadó, 2014. 426 s.

***Specialised Lexicography : Print and Digital, Specialised Dictionaries, Databases* Jesenšek, Vida (red.)**

Artiklarna i denna antologi (på engelska och tyska) handlar alla om facklexikografiskt arbete utifrån olika vinklar. Bland annat finns artiklar om arbetet med den kroatiska termbanken Struna och om det terminologiska arbetet inom det portugisiska parlamentet. Artiklarna är fördelade på fyra kapitel: "Formal, methodological and socio-functional aspects of the lexicography of languages for special purposes (LSP lexicography)"; "Problem areas and prospects of computer-aided LSP lexicography and terminography"; "Critical and analytical assessment of selected specialised (LSP) dictionaries"; "Specialised lexicographical and terminographical products in the educational process and translational practice".

Berlin: DeGruyter, 2013. 244 s. ISBN 978-3-11-033338-1,

http://www.degruyter.com/view/supplement/9783110333435_Contents.pdf

***Ord till tusen : Inspirationsbok om ordkunskap, ordbildning och ordanvändning i det svenska språket* Gyllenbok, Jan**

Boken, som är skriven för den som vill utvidga sitt ordförråd, tar upp många olika aspekter av ord och ordförråd, till exempel citatord, stilfigurer, synonymer, slanguttryck och provinsialismer. Facktermer behandlas grundligt i ett eget kapitel.

ICD Publishing, 3. uppl., 2015. 552 s., ISBN 978-91-971731-6-2.

***Riktiga svenskor : språkriktighet till vardags* Lindqvist, Urban**

Denna lilla bok, som vänder sig "till språkpoliser av alla slag samt svensklärare och andra som kan tänkas ha något inflytande över andras språksyn", tar bland annat upp vad som skiljer inlärd irritation från egen språkkänsla.

BoD, 2015. 117 s. ISBN 978-91-7463705-2

***Stadens sopor : tillvaratagande, förbränning och tippning i Stockholm 1900–1975* Sjöstrand, Ylva S.**

Denna doktorsavhandling är en historisk genomlysning av sopbehandlingens ekonomi. Den beskriver hur metoderna för avfallshantering i Stockholm påverkats av bland idéer och teknik under olika perioder. TNC har bistått författaren med utredningar om *kvittblivning* och andra begrepp.

Lund: Nordic Academic Press, 2014. 320 s. ISBN 978-91-87675-08-9

***Klarspråk i praksis : Håndbok i godt forvaltningsspråk* Språkrådet**

"Etter mønster fra Sverige er begrepet *klarspråk* i ferd med å bli innarbeidet også i Norge." står det på baksidan av denna handbok som utifrån textexempel ger riktlinjer för klarspråksarbetet. Boken avslutas med "Ordförklaringer".

Oslo: Kunnskapsforlaget & Språkrådet. 2010. 179 s.

ISBN 978-82-573-2028-7

Summary in English

Time to analyse terminology activities

At the TNC, we like to analyse and clarify things, especially concepts. This fall, however, terminology activities themselves will be scrutinized, when the Swedish Ministry of Enterprise and Innovation will carry out a review of publicly funded terminology activities in Sweden. The review, to be launched on October 1, is expected to be completed by mid-January 2016. The directives for the review are not yet set, but the TNC has already had contacts with the Ministry.

In this issue of TNC-aktuellt, you can read about what happened at TNC during spring 2015. A significant event for us was of course the Nordterm conference that take place every two years. This year the meeting was held in Iceland, and we here give a short presentation of the contents of this conference and some other things we took part in.

TNC wish you all a great summer!

Rikstermbanken – more open?

Rikstermbanken has been updated with new content, including word lists from associations, authorities and private operators.

Rikstermbanken also plays a role in a Vinnova-funded project; involving TNC along with Bobitek AB and Wikimedia Sweden. The project aims, among other things, to examine how the terminological data can be made more "open" and whether it is possible to set up some model glossaries, i.e. lists of terms and their definitions, that may be made available in different formats and then used in various types of e-services and interfaces.

Karin Webjörn, newly employed TNC terminologist

Why did you apply for a job at the TNC?

I knew about the TNC from my language consultant training, partly through a trainee period during the first year, partly through my degree project that dealt with the Swedish term *brukare* – a term and a concept investigated by the National Board of Health and Welfare in collaboration with TNC. Furthermore, I realized during the training that I had a great interest in LSP (language for specific purposes), especially within the health and social care field. I myself had worked as a nursing assistant. During the language consultant training, we read a course in terminology, and there I discovered that the terminological approach was an effective tool for solving term and concept related linguistic problems. However, I had not yet formulated any desire to work as a terminologist. It came when I read the job description of the employment I now have. It was the first time I felt there was a job that made me curious and that eventually could fit me. I remember I was hoping that the TNC would think the same ...

What is your background?

I decided to change careers in my thirties, and I had until then been fully focused on music studies and working as a musician - with many fine musical experiences in jazz clubs, theater scenes and as a vocal coach, but also a lot of wear which unfortunately killed off my desire and motivation. I have over the years worked in several businesses and I now belong to the category of people who cannot see anything more attractive than remaining long in the same workplace. And now I'm a musician in my spare time - it suits me much better.

Nordterm 2015

In early June, 'Nordterm 2015' was held on the university campus of Reykjavík in Iceland. The conference was organized by The Árni Magnússon Institute for Icelandic Studies, and gathered over 60 participants.

Nordterm, the Nordic network for terminology organizes this conference every two years in one of the Nordic countries. This year, the conference theme was "Management of LSP in the community. Who is responsible? Who takes responsibility?".

On the first day, a basic course in terminology methods and principles was held by the TNC (Henrik Nilsson), followed by a workshop dealing with the concepts of "tårta" and "kaka" ("cake") (led by the TNC and the DANTERMcentret). There were some striking differences on how these two concepts were dealt with in the various Nordic countries.

During the conference itself, TNC contributed two presentations: both of them on co-operation between terminologists and information specialists, and on how terminologists may co-operate to render process models, concept models and information models consistent. The two TNC presentations were in section and were followed by presentations with similar experiences from Finland and the Swedish National Board of Health, with whom TNC has co-operated in its efforts to set up various types of models for healthcare and social services.

Proceedings from the conference will be published by the Icelandic organizers.

Swedish Language Council Day 2015

What is an inclusive language, and how should it be used? Are there times when inclusion actually means exclusion? During the Swedish Language Council's annual conference different perspectives were presented on the theme of inclusive language. The idea of inclusive language originated in the movement of plain language. Karin Milles, moderator for the day, presented it as a trend in society, which can be linked to politics and identity. The trend is also noticeable in other countries, including United Kingdom and Canada.

As terminologists we lacked however the LSP perspective, and the needs for designations in general language vary from those in LSP. At TNC, we will discuss further how we as terminologists should relate to 'inclusive language'.

The Hugo Bergroth Day 2015

This language planning day is an annual event in Finland organized by the Hugo Bergroth Society and it always occurs on a date in close proximity to Hugo Bergroth's birthday on May 18th (1866). Hugo Bergroth was a lecturer in Swedish at the University of Helsinki and his work has had a major impact on Finland Swedish.

Overall, it was a packed and very instructive day full of proficient speakers who together covered a wide range of language-related subjects, all related to the overall theme of "Linguistic Building Blocks". So called Pecha Kucha presentations had been incorporated in the program, which gave an added twist. This originally Japanese model is based on using exactly 20 slides that appear in exactly 20 seconds each, resulting in entertaining presentations of 6 minutes and 40 seconds.

TNC's Henrik Nilsson gave a talk based on the terms based on the TNC publication "Ord och uttryck" from 1963, and he presented some of its contents related to terms, term creation and term selection.

Conceptualizing concept analysis!?

In various theoretical disciplines concept analysis is often used as a tool and a method. In practical terminology work, concept analysis definitely constitutes the nucleus. What other methods are available and in use in different contexts – and how can they be of relevance to terminologists? On March 17th, a research seminar was held at Ersta Sköndal University College in collaboration with the TNC. Anita Nuopponen, renowned researcher in the field of terminology from the University of Vaasa, Finland, was invited to talk about how she has compared terminological concept analysis with selected concept analysis methods used in business studies and nursing science.

In terminology work concepts are defined in relation to other related concepts in a particular subject field through an analysis of the characteristics that differentiate the concepts from each other. In healthcare science, however, the starting point is often one isolated concept, which is described by the means of synonyms, near synonyms, homonyms, and etymology. Anita, who first felt critical to these other concept analysis methods, explained that the idea is to dis-

cuss how terminological concept analysis methods could be developed as more generally applicable research methods.

Anita concludes that none of the other encountered concept analysis seems to have an equally full-featured set of theoretical tools like the terminological approach has. The classification and description of meta-concepts developed in terminology science and terminology work provide both researchers and terminologists with a more practical tool than the unspecified "method of thinking" of current literature on research methodology.

Anita's presentation was commented on by two researchers from Ersta Sköndal University College. There were some methodological discussions with the conclusion that the seminar was important and could help to increase the understanding and the awareness of the various methods. Hopefully it can give inspiration to follow-up seminars.

See <http://rauli.cbs.dk/index.php/lspcog/article/view/2970> (the first article, in a series of three articles in English, is the one Anita based her presentation on.)

Terminology – model work!

Use of Swedish LSP in higher education was the guiding light when the TNC organized a seminar for members and subscribers of Terminologifrämjandet on April 1st. Michael Cimbritz, (associate senior lecturer at the Department of Chemical Engineering at LTH, Lund University) presented his Bachelor's project in Swedish. In his lecture, he described how technical terms are introduced and explained in summaries of theses or dissertations. The analysis of the technical terms has been structured in the form of a model, the Term Model, in which advantages and disadvantages of different introduction and explanatory models are described.

Linus Salö, researcher at Stockholm University, then debated on why "domain loss" is a problematic concept. His studies of spoken and written communication at different university departments have actually shown that the Swedish language is being used. The two lecturers and the presentations were then followed by a lively discussion.

The language of accounting

University lecturer in accounting, Fredrika Askenmalm, writes about her reasons for teaching in Swedish and not in English.

In brief:

Glossary of cleaning (TNC 105)

TNC 105 has seen the light, and it is the Glossary of cleaning in a new edition. TNC began to co-operate with the trade association for cleaning companies in Sweden more than 30 years ago, and the first version of the glossary came in 1982. The next edition, which came out in 2002, sold out last year. TNC and the Swedish Cleaning Industry therefore recently decided to reprint the glossary. In connection with this, it was decided to make some changes. For example a number of term entries that are out of date were removed. The vast

majority of these term entries dealt with the organization of cleaning work, such as job titles that are no longer in use. The glossary contains 273 Swedish terms and definitions with equivalents in Danish, English, Finnish, and Norwegian.

The long term goal is however to compile a glossary in an electronic format that can both be updated continuously, and be easily accessible to various users.

New board for TNC

At TNC's annual general meeting on May 8th, changes were made to the composition of the TNC board. Ingegerd Dirtoft, who has been the president since 2007, was replaced by Anna-Lena Bucher, former CEO of TNC. Other new board members are Stina Wallström, Teknikföretagen and Anneli Rafiq, Swedish Standards Institute (SIS).

TNC's open house

At the beginning of this year, the TNC invited to an "open house". It was attended by about fifty interested participants who were given a tour around TNC's premises comprising small talks on TNC's history, our current projects, and LSP. Furthermore, we presented our library, our card index and the national termbank Rikstermbanken. It was a pleasant afternoon with many interesting conversations and meetings.

EAFT

The Board of the European Association of Terminology, where TNC's Henrik Nilsson is currently the president, held its first meeting in Brussels late June. Besides administrative issues like updating the statutes, the meeting was devoted to the planning of the association's 20th anniversary in 2016. The celebration will take place in conjunction with the VIII Terminology Summit and will be co-organized with the terminologists at the European Parliament in Luxemburg during the autumn of 2016. Follow the work of EAFT at www.eaft-aet.net.

EurTerm – new terminology portal for EU translators

During TNC's visit to the European Commission late June, the new inter-institutional terminology portal EurTerm was demonstrated. The portal will soon be in full internal use by translators and terminologists at the EU institutions. The portal does not only contain a lot of useful material, links to the internal search tool Quest and links to external references, but also a feature enabling each language group to build up their own wiki page for discussions on terminology. It also includes a register of experts within and outside the EU for the translators to consult. More information is available at <http://termcoord.eu/2014/01/eurterm-now-new-termcoord-terminology-portal/>.

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Karin Dellby
Redaktion: Karin Dellby, Åsa Holmér, Henrik Nilsson
Förlag: AB Terminologicentrum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00. Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Organisationsnummer: 556562-8491
TNC-aktuellt kommer ut med 2–4 nummer per år.

Hör gärna av dig till oss om det är något särskilt du skulle vilja ha belyst i TNC-aktuellt eller om du har kommentarer på det du har läst.

**TNC önskar
alla läsare
en skön sommar!**

